

Vízügyi fenntartás, üzemeltetés és beruházások során nyert természetvédelmi tapasztalatok

Kovács Richárd, szakágazati vezető - Vízügyi és Öntözési Osztály
Maller Márton, szakágazati vezető - Árvízvédelmi és Folyógazdálkodási Osztály
ÉDUVIZIG, Győr

Kivonat: A vízügyi szakfeladatok ellátása, a vízkárelhárítási művek létesítése és fenntartása kiemelt jelentőségű az árvízvédelmi biztonság szempontjából. A meglévő vízilétesítmények és medrek fenntartási, ill. üzemeltetési feladatai, valamint az új beruházások során számos műszaki beavatkozást hajtunk végre, melyeket a vonatkozó természetvédelmi előírásokhoz kell igazítani.

Az egyre összetettebb hatósági, pályázati és egyéb adminisztratív követelmények mellett gondos előkészítő, egyeztetési és szervezési munkát igényel a természetvédelmi szempontok beazonosítása és azoknak a megvalósítás során történő betartása, a mindezekről való jelentéstétel. Műszaki értelemben azonban nem ez jelenti a legnagyobb kihívást, egyes beruházásoknál gyakran egymásnak ellentmondó, vagy térben, időben és technológiában nehezen összehangolható elvárásoknak kell megfelelni. Az amúgy is feszes költségvetésű és időkeretű projekteknek akár lényeges tényező lehet a természetvédelmi kompenzációs intézkedések teljesítése.

A dolgozat szerzői, támaszkodva az elmúlt pár éves támogatási és engedélyezési időszak jelentősebb beruházási és fenntartási feladatai során szerzett tapasztalataikra, részletesen bemutatják a témában felmerült jelentősebb konfliktusokat, azok feloldási lehetőségeit, elősegítve ezzel a nagyvízi mederkezelésnél kitűzött vízügyi célok érvényesítését.

Kulcsszavak: Nagyvízi mederkezelés, árvízvédelem, vízügyi fenntartás, üzemelés, Natura 2000

I. BEVEZETÉS

A vízgazdálkodási szakfeladatok ellátása a *vízgazdálkodásról* szóló 1995. évi LVII. törvényre és az ahhoz kapcsolódó további szakágazati, többek között az *árvíz- és a belvízvédekezésről* szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendeletre, valamint a *vizek kártételei elleni védekezés szabályairól* szóló 232/1996. (XII. 26.) Korm. rendeletre, továbbá a *vizek és a közcélú vízilétesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról* szóló 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendeletre vezethető vissza.

Minden olyan vízgazdálkodási feladatellátás, mely az ezekben előírt célok, vagy nevesítetten a vízügyi igazgatóságok feladatkörébe rendelt feladatok megvalósítását szolgálja, közérdekűnek tekintendő. A közérdek mértéke tehát a jogszabályokban foglaltaknak való megfeleléssel írható le. Hasonlóan közérdekűnek tekinthető más szakágazati, pl. a természetvédelmi jogszabályokban foglaltak betartása, ez esetben viszont joggal merülhet fel a kérdés, hogy melyek a prioritások.

A jogszabályokban foglaltak érvényesítésének egyik formája ezen előírásoknak a hatósági döntésekben történő megjelenése, mely egyaránt érintheti a már meglévő és már üzemelő, valamint az éppen létesíteni tervezett műveket. Ezek a művek (vízilétesítmények: medrek, mőtárnyak, védművek, stb.) sosem öncélúak, azok mindig valamely fentiekben részletezett vízgazdálkodási cél megvalósításának az eszközei, vagyis a megépítésükhöz és fenntartásukhoz szükséges feladatok így szintén közérdekűnek számítanak.

II. KÖZÉRDEKŰ VÍZGAZDÁLKODÁSI FELADATOK

Műszaki értelemben az üzemeltetett műveket a helyi vízgazdálkodási érdekekhez hangoltan, azok optimális és vízjogi engedélyekhez igazodó kielégítéséhez mérten szükséges kialakítani és üzemeltetni. Olyan műveket kell tervezni, melyek nem csupán megépíthetők, de fenntarthatók és üzemeltethetők is. A vízügyi üzemeltetési bizottságok működési gyakorlata alapján ismert, hogy a rendszerek finomhangolását a próbaüzemi tapasztalatok és az érdekeltek észrevételei mellett vízkészlet-gazdálkodási alapokon kell végezni. Az optimális működéshez tartozik a meglévő rendszerek, szerelemek fenntartása és karbantartása, a vízjogi üzemeltetési engedélyben szereplő paramétereknek való megfelelés. Elsőként a meglévő elemek fenntartási feladatai szempontjából tekintünk át a helyzetet.

II.1. Vízügyi fenntartási feladatok

A „*vizek és közcélú vízellátási rendszerek fenntartására vonatkozó feladatokról*” szóló 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendelet határozza meg a vízügyi fenntartást végző szervek, a vízügyi igazgatóságok közérdekű fenntartási feladatkörébe tartozó kötelezettségeit. E körbe tartoznak egyebek között az árvízvédelmi művek, folyó- és tószabályozási művek, folyómedrek, vízfolyások, csatornák, tározók fenntartásához kapcsolódó, a Korm. rendelet mellékletének II. és III. fejezetében szereplő alábbiakban említett feladatok:

„II. Folyó- és tószabályozási művek, folyómedrek

1. Kő és egyéb anyagú művek és tartozékaik karbantartása, kiegészítése.
3. Vízínövényzet szabályozása
5. Az árvíz és a jég levonulását, valamint a hajóútban a víziközlekedést akadályozó mederakadályok eltávolítása.
6. A parti sávok kialakítása, fák, tuskók eltávolítása, terepegyengetés.
7. A hajóút parti és úszó kitűző jelei láthatóságának, működőképességének biztosítása, azok cseréje, és a vízállás változása vagy a meder módosulása esetén az esetleges áthelyezése.”

„III. Vízfolyások, csatornák, tározók

1. A medreknek az engedélyezési terv szerinti rendezett állapotának kialakítása:
 - feliszapolódások eltávolítása,
 - rézsúcsúszás, kagylósodás, mederrongálódások megszüntetése,
 - gatzalanítás, kaszálás a csatorna rendeltetésétől függően évenként legalább egyszer v. kétszer,
 - a mederben, valamint a parti sávban fák, cserjék kivágása,
 - gyepápolás: kaszálás, gyomtalanítás, felülvetés, újravetés,
 - a műtárgyaknál, a különféle keresztezéseknél és a mederből az uszadék eltávolítása,
 - a parti sávok kialakítása.”

II.2. Fenntartási feladatok korlátozott végezhetőségének természetvédelmi okai

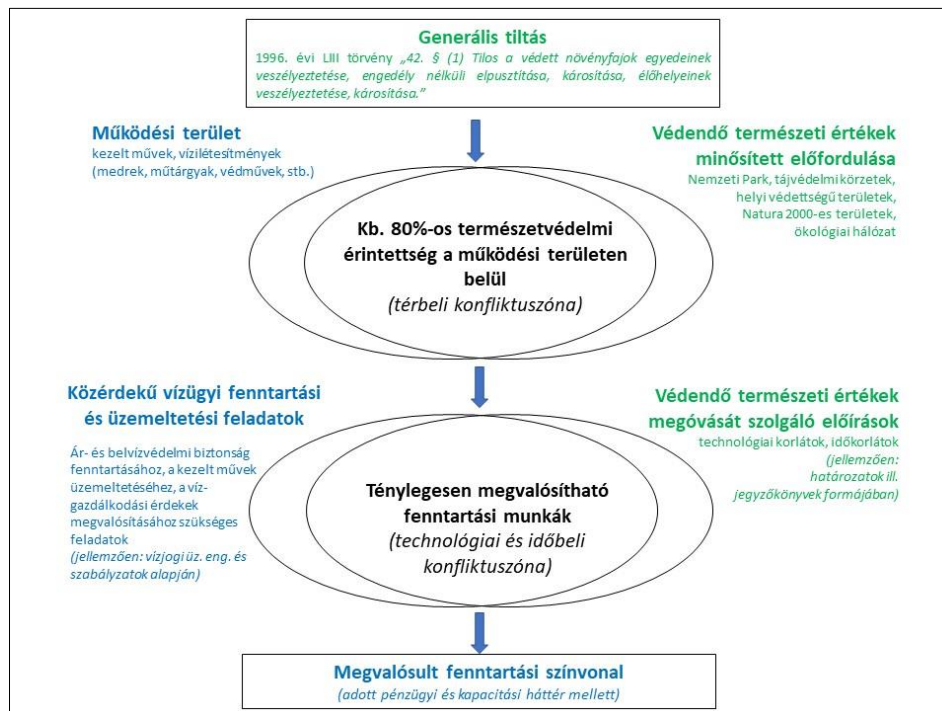
A fenntartási és üzemeltetési feladatok megvalósítása azonban nem csupán pénzügyi, kapacitási és műszaki szervezési feladat, a működési terület természetvédelmi ill. Natura 2000-es érintettsége miatt a megvalósítás jelentős tényezőjévé váltak a természetvédelmi szempontok is, az azokkal járó technológiai és időkorlátok. Ezek hasonló közérdekű megalapozottsága „*A természet védelméről*” szóló 1996. évi LIII törvény 42. § (1) bekezdésében található, alapvető természetvédelmi tiltásra vezethető vissza:

„42. § (1) Tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése, károsítása.”

A fenti tiltásról érdemes részletesebben elmélkedni. Mint látható, ez a tiltás generális jelleggel került megfogalmazásra, az ennek való megfelelés nem köthető kifejezetten valamely természeti oltalommal bíró területi kategóriához, vagy ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogi jelleghez. Tehát a fentiekben hivatkozott tiltás mindezekről függetlenül érvényes, az a védendő élőlényekre és azok (véltető) élőhelyére irányul. Nehéz mindezekre tekintettel lenni, ha a fenntartónak nincs konkrét információja az általa kezelt művek természetvédelmi mintázatáról. Konfliktushelyzet általános oka lehet gyakran ez az információhiány, valamint leginkább a vízgazdálkodási és természetvédelmi közérdekek prioritásának eltérő szakágazati értelmezése, mely akár a tiltásnak való megfelelést is ronthatja. *Tehát ismert, hogy mit kellene megvédeni, de előfordulásukra bárhol számítani lehet.*

A különböző természetvédelmi oltalommal bíró területek esetében szigorúság szempontjából hierarchia fedezhető fel (Nemzeti Park – annak magterülete, puffer területe, kezelt, ill. bemutatkozó területe; tájvédelmi körzetek, helyi védettségű területek, Natura 2000-es területek, ökológiai hálózat – annak magterülete, ökológiai folyosójának övezete, pufferterülete). Ezek a területi elemek többek között valamely védendő természeti érték helyi előfordulásán alapulnak. Egy adott Natura 2000-es terület (site) esetében ezek az úgy nevezett *jelölő fajok*. Nagyobb területeleken tervezett lokális (pontoszerű- vagy vonalas) beavatkozás esetében viszont ez sem egyértelmű, mivel lehet, hogy az adott nyomvonalon éppen nem található meg a jelölő fajok egy példánya sem. *Tehát ismert a területi besorolás, ill. érintettség, de a konkrét előfordulási mintázat attól eltérhet.*

Akkor mégis miként biztosítható a vízgazdálkodási feladatok végzése során, hogy a helyi védendő értékek se sérüljenek, de a műszaki funkcióknak is megfelelünk? Ennek rendkívül leegyszerűsített sémáját mutatja az alábbi 1. ábra.

1. ábra – Természetvédelmi korlátozó tényezők hatása a műszaki feladatellátásra

II.3. Időkorlátokhoz való igazodás műszaki vonatkozásai

A Vízügyi Igazgatóság köteles a kezelésében álló medreket és vízilétesítményeket, vízgazdálkodási célú műveket a vonatkozó vízügyi jogszabályoknak megfelelően, így pl. a *vízgazdálkodásról* szóló 1995. évi LVII. törvény, a *vizek és a közcélú vízilétesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról* szóló 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet, a *nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról* szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet előírásai szerint fenntartani, karbantartani és üzemeltetni.

A Vízügyi Igazgatóságra háruló tetemes volumenű fenntartási és üzemeltetési feladatmennyiség nem teszi lehetővé ezen munkáknak a vegetációs időszak alatti több hónapos, nagy területi szüneteltetését. Egy ilyen irányú esetleges szüneteltetés a közérdekű vízkárelhárítási célú közfeladatok elhanyagolásával, mulasztásával járna, ami élet- és vagyonbiztonsági szempontból megengedhetetlen.

A jelzett munkaátütemezés kapacitási és munkaszervezési oldalról nézve is irreális, a koncentrált megvalósításukkal a lokális beavatkozási hatás növekedne, a kiegyenlített vízkárelhárítási fenntartottság és biztonság csökkenne. A ránk bízott védművek fenntartása már jelenleg is jelentős korlátozások mellett valósítható csak meg. A rendelkezésre álló költségvetési kereten belül, a meglévő gépi és személyi állománnyal az egyébként fennálló, területi arányban 80%-ot meghaladó mértékű természetvédelmi korlátozás mellett végzünk fenntartási feladatokat.

III. HATÓSÁGI ENGEDÉLYEZTETÉS

III.1. Feladatellátás biztosítása alapengedélyek szintjén

A „*vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról*” 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet szerint az üzemelési, fenntartási, helyreállítási, kármegelőzési munka csak a – Natura 2000-es szempontokat is figyelembe vevő – vízjogi engedély alapján lehetne elvégezhető.

*„5. § (10) A vizek kártétel nélküli levezetése érdekében szükséges **üzemeltetési, fenntartási, helyreállítási, illetve kármegelőzési munka elvégzésére jogosító vízjogi engedély** – a vízjogi létesítési engedélyre vonatkozó előírásoknak megfelelően – a védett természeti területnek nem minősülő **Natura 2000 területen** lévő nagyvízi mederben, parti sávon, vízjárta, valamint fakadó vizek által veszélyeztetett területen **5 évre adható** a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló fajok, illetve élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatások vizsgálatát követően. Az eljárás során a vízügyi hatóság kikéri a természetvédelmi kezelésért felelős szerv véleményét.*

(11) A (10) bekezdés szerinti engedélyben rendelkezni kell

*a) az **üzemeltetési, fenntartási, helyreállítási, illetve kármegelőzési tevékenységekkel összefüggő jogokról és kötelezettségekről,***

*b) az **üzemeltetési, fenntartási, helyreállítási, illetve kármegelőzési munka elvégzésének feltételeiről,** különös tekintettel a Natura 2000 terület fenntartási céljaira, valamint*

c) az engedély területi és időbeli hatályáról.”

Tekintettel arra, hogy a fenti (természetvédelmi szempontokra is kiterjedő) vízjogi üzemeltetési engedély minden kezelésben álló mederre sajnos nem áll rendelkezésre, így a tervezett munkálatokat természetvédelmileg külön kell engedélyeztetni.

Az „európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről” szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerint a Natura 2000-es területeken, medrekben és azok parti sávján (többek között) a fakitermelési munkák elvégzése természetvédelmi engedélyhez kötött (1. kép). A vonatkozó előírások az alábbiakban tekinthetők meg:

9. § (2) A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges

c) az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény, valamint a fás szárú energetikai ültetvényekről szóló kormányrendelet hatálya alá nem tartozó fa, facsoport, fás legelőn lévő fa telepítéséhez, kivágásához, kivéve a csatorna medrében, az üzemi vízszintnél a nedvesített keresztzelvényben lévő fa, facsoport mederfenntartási céllal történő kivágását;”

A természetvédelmi engedély megszerzése idő- és költségigényes, mely az azonnali beavatkozásokat hátráltatja, ezért ezeket nem esetileg, hanem egyész működési területre, vagy annak nagyobb egységére (pl. vármegye, vízrendszer, szakaszmérnökség, stb.) több évre előremenőleg javasolt megszerezni.

III.2. Fenntartási feladatellátás biztosítása természetvédelmi engedélyekkel vármegyei illetékesség szerint (védett, ill. nem védett de Natura 2000-es területekre)

Igazgatósági döntés alapján 2012-óta 2-éves ciklusonként zajlik a természetvédelmi engedélyeztetés a teljes működési területre, elkerülve ezzel az eseti engedélyeztetés adminisztratív terhét. Az eljárás 2012-2017 között egységes volt, mivel a hatóság illetékességi területe megegyezett az ÉDUVIZIG működési területével, majd a megyei kormányhivatali átalakítások miatt az engedélyeztetés megyei szinten elkülönítve folytatódott.

A megyénkénti eljárás másik alternatívája az országos szervnél történő, egyszerre több vármegyét érintő engedélyeztetés lett volna, ám a megyei eljárás (esetleges környezeti hatásvizsgálat miatt is) gyakorlatiasabb útvonalnak tűnt. A megyei eljárások között időbeli csúszások léphetnek fel (pl. Komárom-Esztergom megye). Az engedélyek megszerzésénél törekedtünk az érvényességi időn belüli, határidő-hosszabbításokra - változatlan területi hatály és műszaki tartalom mellett. 2020. évi engedély iránti kérelmeink esetében a területi kimutatásainkat a közelmúltban történt elsősorban projektes okokból végbement változások miatt frissítettük, ezért ezeknél nem hosszabbítás, hanem újbóli engedélyeztetés történt.

Jelenleg a teljes működési területünkre rendelkezünk érvényes természetvédelmi engedélyekkel.

A közérdekű vízügyi fenntartási és üzemeltetési feladatok természetvédelmi engedélyekkel való engedélyeztetésének jelenlegi állása, ill. az engedélyek megszerzése az alábbiak szerint történt.

Az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság számára a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal 2012.09.17-én kelt, 7351-13/2012. ikt. sz., 2014.12.31-ig érvényes, majd 2015.01.08-án kelt, 365-1/2015. ikt. sz., 2016.12.31-ig érvényes határozatában megadta a természetvédelmi engedélyt, majd pedig a hatósági illetékességi terület megváltozását követően:

a Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal 2017.03.28-án kelt, 39-10/2017. ikt. sz., 2018.12.31-ig hatályos, majd 2019.01.24-én kelt, 144-4/2019. ikt. sz., 2020.12.31-ig hatályos, továbbá 2021.04.22-én kelt, majd legutóbbi GY/41/00468-8/2021. ikt. sz.,

2023.12.31-ig érvényes határozatában megadta a természetvédelmi engedélyt, valamint

a Vas Vármegyei Kormányhivatal 2017.02.06-án kelt, VA-06/AKF05/799-1/2017. ikt. sz., 2018.12.31-ig hatályos, majd 2018.12.17-én kelt, VA-06/AKF05/2644-2/2018. ikt. sz., 2020.12.31-ig hatályos, továbbá 2020.11.11-én kelt, VA/AKF-KTO/1798-4/2020. ikt. sz., 2022.12.31-ig hatályos, majd legutóbbi 2023.01.10-én kelt, VA/KTHF-KTO/48-1/2023. ikt. sz., **2024.12.31-ig hatályos** határozatában megadta a természetvédelmi engedélyt, továbbá

a Veszprém Vármegyei Kormányhivatal 2017.06.27-én kelt, VE-09Z/03067-5/2017. ikt. sz., 2018.12.31-ig érvényes, majd 2018.12.08-án kelt, VE-09Z/08119-9/2018. ikt. sz., 2020.12.31-ig érvényes, továbbá 2020.12.22-én kelt, VE-09/KTF/7796-5/2021. ikt. sz., 2022.12.31-ig érvényes, majd legutóbbi 2023.03.14-én kelt, VE/30/00527-3/2023. ikt. sz., **2027.12.31-ig hatályos** határozatában megadta a természetvédelmi engedélyt, míg

a Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal 2017.04.26-án kelt, 2617-8/2017. ikt. sz., 2018.12.31-ig érvényes, majd 2019.12.16-án kelt, KE-06/KTO/01009-10/2019. ikt. sz., 2021.12.31-ig érvényes, majd legutóbbi 2021.11.11-én kelt, KE/O41/05780-3/2021. ikt. sz., **2024.12.31-ig érvényes** határozatában megadta a természetvédelmi engedélyt

a Magyar Állam tulajdonában és az ÉDUVIZIG vagyonkezelésében álló védett, ill. Natura 2000-es hálózat részét képező ingatlanokon, hogy részben költségvetési keretből saját kapacitással, részben pedig közmunkaprogram keretében, foglalkoztatási céllal közmunkások bevonásával elvégezhesse a fentiekben részletezett feladatokat.

1. kép – Natura 2000-es elegyes erdőállomány a hullámtéren

Forrás: ÉDUVIZIG, Kovács R., 2022.

III.3. Fontosabb természetvédelmi korlátozások kiemelése tartalmi, ill. műszaki szempontból

A vármegyei illetékesség szerint megszerzett, fenntartási célú természetvédelmi engedélyek fontosabb tartalmi elemei ill. korlátozó előírásai az alábbiak szerint foglalhatók össze, melyből a hatóságokénti hasonlóságok, ill. eltérő jogalkalmazási különbségek is észrevehetők. (1. táblázat)

	Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal (érintett: Fertő-Hanság NPI)	Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal (érintett: Duna-Ipoly NPI, Fertő-Hanság NPI)	Vas Vármegyei Kormányhivatal (érintett: Őrségi NPI)	Veszprém Vármegyei Kormányhivatal (érintett: Balaton-felvidéki NPI)
<p>ENGEDÉLY</p> <p>VONATKOZIK</p> <p>ÁLTALÁNOSÁGBAN:</p>	<ul style="list-style-type: none"> → idegenhonos fajok egyedinek eltávolítására, → fakivágásra (ár-, belvíz- és műtárgyvédelmi célból, védművek és műtárgyak megközelíthetősége, parti sávban való közlekedés) → balesetveszélyes fák kivágására, → gyepterületek kaszálására, szükség esetén felülvetésére, helyreállítására, → nád és más vízínövényzet irtására 	<ul style="list-style-type: none"> → idegenhonos fajok egyedinek eltávolítására, → fakivágásra (ár-, belvíz- és műtárgyvédelmi célból, védművek és műtárgyak megközelíthetősége, parti sávban való közlekedés) → balesetveszélyes fák kivágására, → gyepterületek szükség esetén történő felülvetésére, helyreállítására, → gyepterületek kaszálására, → vízínövényzet irtására 	<p>A megkeresésben szereplő Natura 2000 besorolású ingatlanokon természetvédelmi célból 03.01. és 08.15. között cserjeirtás, fakitermelés csak part- vagy töltésvédelmi, ill. árvízvédelmi ok miatt végezhető. Fenti időkorláton belül végzett fás szárú növényzet irtásával járó beavatkozások megkezdése előtt 5 munkanappal az illetékes természetvédelmi őrt értesíteni kell (FHNPI: Kugler Péter: 30/699-2951, ÖNPI Kutschi Péter: 30/472-8936). Odut, fészket tartalmazó fákat kímélni kell.</p>	<p><i>Folyó- és tószabályozási műveket, folyómedreket érintően:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → kő és egyéb anyagú művek és tartozékainak karbantartására, kiegészítésére, → vízínövényzet szabályozására, → az árvíz és a jég levonulását, valamint hajóútban a víziközlekedést akadályozó mederakadályok eltávolítására, → parti sávok kialakítására, fák és tuskók eltávolítására, terepegyengetésre, → hajóút parti és úszó kitűző jelei látthatóságának, működőképességének biztosítására, azok cseréjére, és a vízállás változása vagy a meder módosulása esetén azok esetleges áthelyezésére. <p><i>Vízfolyásokat, csatornákat, tározókat érintően:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → feliszapolódások eltávolítására, → rézsúcsúszás, kagylósodás, mederrongálódások megszüntetésére, → gatzalanításra, kaszálásra,

				<ul style="list-style-type: none"> → a mederben, valamint a parti sávban fák, cserjék kivágására, → gyepek kaszálására, gyomtalanításra, felületvetésre, újratvetésre, → műtárgyaknál, keresztezéseknél uszadék eltávolítására, → parti sávok kialakítására.
FAKITER-MELÉS	<p>Fakivágás csak előzetes helyszíni bejárás és a természetvédelmi kezelővel közös kijelölés után történhet. A kijelölés során arra kell törekedni, hogy a vízfolyások árnyékoltsága megmaradjon. A kijelölés során különös figyelemmel kell lenni az idős, méretes, odvas, hullámtérben álló fákra, melyek a fokozottan védett remetebogár, ill. korhadéklakó rovarok élőhelyei lehetnek. Ezen fák kivágása tilos. (7.)</p> <p>Az őshonos fajok közül a kizárólag árvízvédelmi, belvízvédelmi és műtárgyvédelmi célból, a védművek, műtárgyak megközelíthetőségének és rendeltetésszerű használatának biztosítása, illetve a parti sávban való közlekedés céljából történhet fakivágás, egyébként az őshonos fajok, és a lábbon száradt, de nem balesetveszélyes egyedeket meg kell hagyni. A megmaradó állományt a fadöntés és a faanyag kiszállítása során meg kell óvni. (10.)</p>	<p>Az őshonos fajok közül a kizárólag árvízvédelmi, belvízvédelmi és műtárgyvédelmi célból, a védművek, műtárgyak megközelíthetőségének és rendeltetésszerű használatának biztosítása, illetve a parti sávban való közlekedés céljából történhet fakivágás, egyébként az őshonos fajok, és a lábbon száradt, de nem balesetveszélyes egyedeket meg kell hagyni. A megmaradó állományt a fadöntés és a faanyag kiszállítása során meg kell óvni. (4.)</p> <p>A fakivágások csak a nemzeti park igazgatóság természetvédelmi őrével közösen történő előzetes helyszíni bejárás és kijelölés után kezdhetők meg. Törekedni kell arra, hogy a vízfolyások árnyékoltsága megmaradjon. A kijelölés során különös figyelemmel kell lenni az idős, méretes, odvas, hullámtérben álló fákra, melyek a fokozottan védett remetebogár, ill. korhadéklakó rovarok élőhelyei lehet. Ezen fák kivágása tilos. (5.)</p>	<p>Azokat a cserjéket, amelyeken védett madárfaj fészke található, a költés befejeződéséig érintetlenül kell hagyni. (5.)</p>	<p>→ a mederben, valamint a parti sávban fák, cserjék kivágására, → gyepek kaszálására, gyomtalanításra, felületvetésre, újratvetésre, → műtárgyaknál, keresztezéseknél uszadék eltávolítására, → parti sávok kialakítására.</p> <p><i>Folyó- és tószabályozási művek, folyómedrek:</i> A parti sávokban történő fák, tuskók eltávolítása, terepegyengetés. Mivel a Rába ezen szakaszán is előfordul a hód, amely védett faj és a part menti területeken lévő lágymű- és fászszerű vegetáció jelenti számára a táplálékot, ezért a végzendő munkák megkezdése előtt egyeztetés szükséges. Fakivágás csak vegetációs időszakon kívül lehetséges, mindenképpen ügyelve a jelölő élőhelyek megőrzésére.</p> <p><i>Vízfolyások, csatornák, tározók:</i> A medernek az engedélyezési terv szerinti rendezett állapotának kialakítása: Fenti esetben elsősorban a gaztalanítás, kaszálás elvégzése előtt figyelemmel kell lenni a területen fészkelő vízi- és énekes madár fajok fészkelési időszakaira, ezért a munkák megkezdése előtt mindenképpen helyszíni egyeztetésre van szükség. Fakivágást, cserjeirtást csak vegetációs időszakon kívül szabad elvégezni mindenképpen ügyelve arra, hogy a terület jelölésének alapjául szolgáló fajok és</p>

	<p>Azokat a fákat és cserjéket, amelyekben védett madárfaj fészke található, a fészkelés befejezéséig érintetlenül kell hagyni akkor is, ha a fa, cserje idegenhonos, illetve védett vagy Natura 2000 területen kívül esik. (13.)</p>	<p>Azokat a fákat és cserjéket, melyekben védett madárfaj lakott fészke található, a fészkelés befejezéséig érintetlenül kell hagyni akkor is, ha a fa, cserje idegenhonos, illetve védett vagy Natura 2000 területen kívül esik. (9.)</p> <p>Az eltávolítandó balesetveszélyes fákat egyedileg kell kijelölni. (10.)</p>		<p>élőhelyek ne károsodjanak, vagy pusztuljanak ki.</p> <p>FHNPI: Fakivágás csak előzetes helyszíni bejárás és a természetvédelmi kezelővel közös kijelölés után történhet. A kijelölés során arra kell törekedni, hogy a vízfolyások árnyékoltsága megmaradjon. A kijelölés során különös figyelemmel kell lenni az idős, méretes, odvas hullámtérben álló fákra, melyek a fokozottan védett remetebogár, korhadék-lakó rovarok élőhelye lehet. Ezen fák kivágása tilos. (7.)</p> <p>FHNPI: Az őshonos fafajok közül a kizárólag árvízvédelmi, belvízvédelmi és műtárgyvédelmi célból, a védművek, műtárgyak megközelíthetőségének és rendeltetésszerű használatának biztosítása, illetve a parti sávban való közlekedés céljából történhet fakivágás, egyébként az őshonos fafajokat, és a lábon száradt, de nem balesetveszélyes egyedeket meg kell hagyni. A megmaradó állományt a fadóntés és a faanyag kiszállítás során meg kell óvni. (10.)</p> <p>FHNPI: Azokat a fákat és cserjéket, melyekben védett madárfaj lakott fészke található, a fészkelés befejezéséig érintetlenül kell hagyni akkor is, ha a fa, cserje idegenhonos, illetve védett vagy Natura 2000 területen kívül esik. (13.)</p>
--	---	---	--	--

<p>FAKITER-MELÉS:</p>	<p>Védett természeti területen a vegetációs időszakban fakitermelést végezni csak a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett módon, időben és helyszíneken lehet. (8.)</p> <p>A fakitermelést a balesetveszélyes fák kijelölésével és kitermelésével kell kezdeni. A közvetlen élet- és balesetvédelmi okokból szükséges fakitermelés (ideértve a hódrágás miatt stabilitásukat veszített veszélyes fák kivágását is) soron kívül elvégezhető, erről azonban utólag, haladéktalanul értesíteni kell a természetvédelmi kezelőt és a Hatóságot. (9.)</p> <p>A fakitermelés során a terület talaját kímélni kell, vonszolás csak száraz, fagyott talajon végezhető. (11.)</p> <p>A kitermelés után megmaradó ágak égetése, illetve azok elhelyezése gyepterületen tilos. A vágástéri hulladékot a hullámtérből, parti sávból, víztérből el kell távolítani, és a helyét a természetvédelmi kezelővel közösen kell kijelölni. (12.)</p>	<p>A fakitermelési munkálatokat a megfelelő jelölést követően lehet elkezdni, a kijelölést a munkát végzők számára egyértelműen kell elvégezni. Fakitermelést kizárólag a kérelemben megjelölt ingatlanokon lehet végezni. (6.)</p> <p>A fakitermelés során a terület talaját kímélni kell, vonszolás csak száraz talajon végezhető. (7.)</p> <p>A kitermelés után megmaradó ágak égetése, illetve azok elhelyezése gyepterületen tilos. A vágástéri hulladékot a hullámtérből, parti sávból, víztérből el kell távolítani, és az Igazgatósággal közösen kell kijelölni. (8.)</p>		<p>FHNPI: Védett természeti területen a vegetációs időszakban fakitermelést végezni csak a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett módon, időben és helyszíneken lehet. (8.)</p> <p>FHNPI: A fakitermelést a balesetveszélyes fák kijelölésével és kitermelésével kell kezdeni. A közvetlen élet- és balesetvédelmi okokból szükséges fakitermelés (ideértve a hódrágás miatt stabilitásukat veszített veszélyes fák kivágását is) soron kívül elvégezhető, erről azonban utólag, haladéktalanul értesíteni kell a természetvédelmi kezelőt és a Hatóságot. (9.)</p> <p>FHNPI: A fakitermelés során a terület talaját kímélni kell, vonszolás csak száraz, fagyott talajon végezhető. (11.)</p> <p>FHNPI: A kitermelés után megmaradó ágak égetése, illetve azok elhelyezése gyepterületen tilos. A vágástéri hulladékot a hullámtérből, parti sávból, víztérből el kell távolítani, és a helyét a természetvédelmi kezelővel közösen kell kijelölni. (12.)</p>
------------------------------	---	---	--	---

<p>MEDREK:</p>	<p>A nagyvízi mederben levő területeken a tevékenység kizárólag a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadóvizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról szóló Korm. rendeletben foglaltak maradéktalan betartása mellett történhet. (2.)</p> <p>Iszapolási munkák – a vízi szervezetek telelésére tekintettel – főszabály szerint csak július 31. és október 30. között végezhető. Az iszapolási munkák időbeli korlátja alól a Hatóság által felmentés csak kivételes esetben, konkrét, az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság által végzett vizsgálatokkal alátámasztott esetben lehetséges, amennyiben megállapítható, hogy a munkálatok folytatása védett, fokozottan védett fajokat nem veszélyeztet. (14.)</p> <p>A mederben lévő zátonyok csak a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett helyszíneken bonthatók el, az iszaplerakódások csak kármentesítési célból kothatók el. (15.)</p> <p>A mesterséges úton vízbe került uszadék eltávolítható, míg a természetes anyagokat, pl. uszadékfát, követ, gyökereket stb. főszabály szerint a mederben kell</p>	<p>„Az árvíz és a jég levonulását, valamint a hajóútban a vízi közlekedést akadályozó mederakadályok eltávolítása” során a kotrásokat az ívási időszakon kívül tárgyév augusztus 1. napja és tárgyévet követő év február 28. napja között szabad elvégezni. A jelenleg engedélyezetten felül szükségessé váló kotrásokat kizárólag új engedélyezési eljárás lefolytatását követően szabad elvégezni. (3.)</p> <p>A „feliszapolódások eltávolítása (iszapolás), rézsúcsúszás, kagylószedés, mederrongálódások megszüntetése” esetén a vízi szervezetek telelését is figyelembe kell venni, tehát iszapolási munka csak július 31. és október 31. között végezhető. (13.)</p> <p>Egy szakaszon az adott évben kizárólag az egyik oldalról szabad eltávolítani a növényzetet, illetve az iszapot. (14.)</p> <p>„A mőtárgyagnál, a különféle keresztvezéseknél és a mederből az uszadék eltávolítása” kapcsán az uszadék közül csak azt szabad kiszedni, ami "mesterséges" úton került a vízbe, a természetes anyagokat, pl. uszadékfát, követ, gyökereket stb. a mederben kell hagyni. (16.)</p>		<p><i>Folyó- és tószabályozási művek, folyómedrek:</i></p> <p>A vízi növényzet szabályozása esetén az esetlegesen előforduló védett fajok miatt a szabályozással érintett területen az eseti egyeztetés szükséges.</p> <p>A meder akadályok eltávolítása esetén - területünkön elsősorban zátonyok és kavicspadok - a jelölő Natura 2000 fajok élőhelyei miatt - melyek szaporodó helyként szolgálnak a halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), homoki küllő (<i>Gobio kessleri</i>), német bucó (<i>Zingel sterber</i>) és magyar bucó (<i>Zingel zingel</i>) részére - egyedi egyeztetés szükséges.</p> <p>FHNPI: A nagyvízi mederben levő területeken a tevékenység kizárólag a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról szóló Korm. rendeletben foglaltak maradéktalan betartása mellett történhet. (2.)</p> <p>FHNPI: Az árhullámok, belvizek levezetését a fenntartási tevékenység végzése során is biztosítani kell a medrekben. (3.)</p> <p>FHNPI: Iszapolási munkák - a vízi szervezetek telelésére tekintettel - csak július 31. és október 30. között végezhető. A mederben lévő zátonyok csak a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett helyszíneken bonthatók el,</p>
-----------------------	--	---	--	--

	<p>hagyni. A természetes uszadék csak akkor távolítható el, ha az jelentős vízvezetési problémát okoz. (18.)</p> <p><i>A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni kell azon vízfolyásokat, ahol az egyoldalú kaszálás és kotrás nem elégséges az ár- és belvízi biztonság megteremtéséhez. A vízfolyás teljes medrét érintő kaszálás és kotrás csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával kezdhető meg. A lápi póccal, réti csíkkal, vágócsíkkal érintett szakaszos esetében csak szakaszos, vagy féloldali munkavégzés lehetséges. (16.)</i></p>	<p>A folyókon, vízfolyásokon, csatornákon, tározókon tervezett fenntartási munkák nem járhatnak a meder eredeti funkciójának, nyomvonalának, jellegének, eredeti méretének megváltoztatásával. (17.)</p> <p>A nagyvízi mederben levő területeken a tevékenység kizárólag a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendeletben foglaltak maradéktalan betartása mellett történhet. (18.)</p>		<p>az iszaplerakódások csak kármentési célból kotorhatók el. (14.)</p> <p>FHNPI: A mesterséges úton vízbe került uszadék eltávolítható, míg a természetes anyagokat, pl. uszadék fát, követ, gyökereket stb. főszabály szerint a mederben kell hagyni. A természetes uszadék csak akkor távolítható el, ha az jelentős vízvezetési problémát okoz. (17.)</p>
<p>KASZÁLÁS:</p>	<p>A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni kell azon vízfolyásokat, ahol az egyoldalú kaszálás és kotrás nem elégséges az ár- és belvízi biztonság megteremtéséhez. A vízfolyás teljes medrét érintő kaszálás és kotrás csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával kezdhető meg. A lápi póccal, réti csíkkal, vágócsíkkal érintett szakaszos esetében csak szakaszos, vagy féloldali munkavégzés lehetséges. (16.)</p> <p>Gondoskodni kell a Rába mentén egyre inkább terjedő özöngyomok mechanikus irtásáról. (19.)</p>			<p>FHNPI: A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni kell azon vízfolyásokat, ahol az egyoldalú kaszálás és kotrás nem elégséges az ár- és belvízi biztonság megteremtéséhez. A vízfolyás teljes medrét érintő kaszálás és kotrás csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával kezdhető meg. (15.)</p> <p>FHNPI: Gondoskodni kell a Rába mentén egyre inkább terjedő özöngyomok mechanikus irtásáról. (18.)</p>

<p>GYEPÁPOLÁS:</p>		<p>A „gyepápolás: kaszálás, gyomtalanítás, felülvetés, újravetés” során tilos a vegyszer használata. (15.)</p>		
<p>FENNTARTÁSI</p> <p>ÉS</p> <p>KIVITELEZÉSI</p> <p>MUNKÁK:</p>	<p>A folyókon, vízfolyásokon, csatornákon, tározókon tervezett fenntartási munkák nem járhatnak a meder eredeti funkciójának, nyomvonalának, jellegének, eredeti méretének megváltoztatásával. (1.)</p> <p>Az árhullámok, belvizek levezetését a fenntartási tevékenység végzése során is biztosítani kell a medrekben. (3.)</p> <p>A tevékenység folytatása során fokozott figyelmet kell fordítani a környezetszennyezés elkerülésére. Valamennyi munkaterületet hulladéktól megtisztítva, rendezetten kell hátra hagyni. (4.)</p> <p>A munkavégzés során a természeti értékekben kár nem keletkezhet. A jelen határozat előírásait ismertetni kell valamennyi kivitelezővel. (5.)</p> <p>A kivitelezési munkák ütemezését negyedéves bontásban előzetesen ismertetni kell a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósággal, mint természetvédelmi kezelővel. A fenntartási munkálatok</p>	<p>Valamennyi tervezett munkálatot - kiemelt figyelemmel a cserjeirtást, a vízfolyásokban található lefolyási akadályok eltávolítását és a Víznyelvnyezet szabályozását - a jelen engedéllyel érintett területek természetvédelmi kezelői feladatait el látó Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (a továbbiakban: Igazgatóság) területileg illetékes munkatársával egyeztetni kell. A munkálatok megkezdése előtt legalább 15 nappal az Igazgatóságot értesíteni szükséges minden külön munkafolyamat tekintetében. Az Igazgatóság illetékes munkatársait az alábbi táblázatban foglalt területi leosztás szerint kell értesíteni. (1.)</p> <p>A „Kő és egyéb anyagú művek és tartozékainak karbantartása” a töltések melletti ártéri élőhelyeket és fákat nem érintheti. (2.)</p> <p>Külterületen kizárólag szaporodási és fészkelési időn kívül, azaz július 31. és február 15. között végezhető bármilyen jellegű munka. Ez alól kivételt képez a kő- műtárgy, a pontosan elhelyezkedő töltéstartozékok karbantartása és a burkolatok</p>	<p>A munkavégzés során a természeti értékekben kár nem keletkezhet. A természetvédelmi előírásokat minden kivitelezővel, résztvevővel ismertetni kell. (1.)</p> <p>A kivitelezési munkák ütemezését legalább negyedévente ismertetni kell az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósággal. A fenntartási munkálatok pontos helyszíneit, az egyes helyszíneken tervezett munkák részletes leírását, tervezett időpontját az Igazgatósággal előzetesen, legalább 14 nappal korábban egyeztetni kell. Szükség esetén közös helyszíni bejárást kell tartani a részletek tisztázásának céljából. (2.)</p> <p>A munkálatokra kizárólag vegetációs időn kívül, augusztus 31. és február 28. között kerülhet sor. (3.)</p> <p>A munkálatokkal érintett területek megközelítése kizárólag a már meglévő utakon történhet. (7.)</p> <p>A tevékenység folytatása során különös figyelmet kell fordítani a környezetszennyezés elkerülésére.</p>	<p>FHNPI: A folyókon, vízfolyásokon, csatornákon, tározókon tervezett fenntartási munkák nem járhatnak a meder eredeti funkciójának, nyomvonalának jellegének, eredeti méretének megváltoztatásával. (1.)</p> <p>FHNPI: A tevékenység folytatása során fokozott figyelmet kell fordítani a környezetszennyezés elkerülésére. (4.)</p> <p>FHNPI: A munkavégzés során a természeti értékekben kár nem keletkezhet. A jelen határozat előírásait ismertetni kell valamennyi kivitelezővel. (5.)</p> <p>FHNPI: A kivitelezési munkák ütemezését negyedéves bontásban előzetesen ismertetni kell a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósággal, mint természetvédelmi kezelővel. A fenntartási munkálatok pontos helyszíneit, az egyes helyszíneken tervezett munkák részletes leírását, a munkálatok időpontját a természetvédelmi kezelővel előzetesen, legalább 15 nappal korábban egyeztetni kell, szükség esetén közös helyszíni bejárást kell tartani, melyről jegyzőkönyvet kell felvenni. A munkálatok mindenhol csak a természetvédelmi kezelő jóváhagyásával kezdhetők meg. (6.)</p>

	<p>pontos helyszíneit, az egyes helyszíneken tervezett munkák részletes leírását, a munkálatok időpontját a természetvédelmi kezelővel előzetesen, legalább 15 nappal korábban egyeztetni kell, szükség esetén közös helyszíni bejárást kell tartani, melyről jegyzőkönyvet kell felvenni. A negyedéves tervben szereplő vízfolyás szakaszok listáját digitálisan és megfelelő térinformatikai fedvény formában is hozzáférhetővé kell tenni a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság számára. A munkálatok mindenhol csak a természetvédelmi kezelő jóváhagyásával kezdhetők meg. (6.)</p> <p>A vízínövényzettel, valamint a mederakadályok eltávolításával kapcsolatos munkákat, illetve azok időpontját, a kikutort anyag helyét is előzetesen egyeztetni kell a természetvédelmi kezelővel. (17.)</p> <p>Az egyes területek megközelítésére, szállítási feladatokra csak a már meglévő utak használhatók. (20.)</p>	<p>karbantartása, töltés kaszálás, hajóút úszó jelzéseivel kapcsolatos teendők. (11.)</p> <p>Az árhullámok, belvizek levezetését a fenntartási tevékenység végzése során is biztosítani kell a medrekben. (19.)</p> <p>A tevékenység folytatása során fokozott figyelmet kell fordítani a környezetszennyezés elkerülésére. (20.)</p> <p>A munkavégzés során a természeti értékek nem sérülhetnek. A természeti értékek sérüléséért a munka végzője felel. A jelen határozat előírásait ismertetni kell valamennyi kivitelezővel. (21.)</p> <p>Az egyes területek megközelítésére, szállítási feladatokra csak a már meglévő utak használhatók. (22.)</p> <p>A munkavégzés során keletkező kommunális, ipari illetve veszélyes hulladékok eltávolításáról gondoskodni kell. A hulladékot további kezelésre csak az adott típusú hulladéokra érvényes hulladékkezelési engedéllyel rendelkező szervezetnek szabad átadni. (23.)</p>	<p>sére. Csak olyan gépek használhatóak, amelyekből nem jut olaj vagy más jellegű szennyezés a vizekbe, illetve a part menti növényzetre. A munkálatok során keletkező hulladékot a területről legkésőbb a munkálatok befejezéséig el kell távolítani. Az esetleges vízszennyezés bekövetkezése esetén a kárelhárítást azonnal meg kell kezdeni és erről az illetékes hatóságot értesíteni kell. (8.)</p>	<p>FHNPI: A vízínövényzettel, valamint a mederakadályok eltávolításával kapcsolatos munkákat, illetve azok időpontját, a kikutort anyag helyét is előzetesen egyeztetni kell a természetvédelmi kezelővel. (16.)</p> <p>FHNPI: Az egyes területek megközelítésére, szállítási feladatokra csak a már meglévő utak használhatók. (19.)</p> <p>FHNPI: A munkavégzés során keletkező kommunális, ipari, illetve veszélyes hulladékok eltávolításáról gondoskodni kell. A hulladékot további kezelésre csak az adott típusú hulladéokra érvényes hulladékkezelési engedéllyel rendelkező szervezetnek szabad átadni. (20.)</p>
--	---	--	---	--

	A munkavégzés során keletkező kommunális, ipari, illetve veszélyes hulladékok eltávolításáról gondoskodni kell. A hulladékot további kezelésre csak az adott típusú hulladéokra érvényes hulladékkezelési engedéllyel nem rendelkező szervezetnek szabad átadni. (21.)	Ezen előírásokat a kivitelezésben résztvevőkkel ismertetni kell, illetve amennyiben a kivitelezést külső vállalkozó végzi, a vállalkozót szerződésben kell kötelezni arra, hogy az egyes munkafolyamatokat az Igazgatósággal egyeztesse. (24.)		
EGYÉB	Jelen engedély nem mentesít a külön jogszabályokban nevesített engedélyek, bejelentések, hozzájárulások beszerzése alól. (23.)	„A hajóút parti és úszó kitűző jelei láthatóságának, működőképességének biztosítása, azok cseréje és a vízállás változása vagy a meder módosulása esetén az esetleges áthelyezése” kapcsán a parti jelek láthatóságát lehetőség szerint azok áthelyezésével kell biztosítani a parti növényzet sérülése lehető legkisebb mértékűre történő korlátozásának biztosítása érdekében. (12.)	Jelen engedély 2020. december 31-ig érvényes.	FHNPI: Jelen engedély nem mentesít a külön jogszabályokban nevesített engedélyek, bejelentések, hozzájárulások beszerzése alól. (22.)
JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG	Évente, december 31-ig, az addig elvégzett munkálatokról, a helyszín pontos megadásával, a munkálatok leírásával, ideértve a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetéseket is, írásban tájékoztatni kell a Hatóságot. (22.)	Évente, december 31. napjáig, az addig elvégzett munkálatokról, a helyszín pontos megadásával, a munkálatok leírásával, ideértve az igazgatósággal történt egyeztetéseket is, írásban tájékoztatni kell az Osztályt. (25.)	-	FHNPI: Évente, december 31-ig, az addig elvégzett munkálatokról, a helyszín pontos megadásával, a munkálatok leírásával, ideértve a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetéseket is, írásban tájékoztatni kell a Hatóságot. (21.)

1. táblázat – Vármegyei illetékesség szerinti természetvédelmi engedélyek előírásainak vázlatos összehasonlítása

Forrás: ÉDUVIZIG

IV. KOMPENZÁCIÓS ELŐÍRÁSOK ÉS AZOK MEGVALÓSÍTÁSA

Az elmúlt pályázati időszak folyamán több projekt megvalósítása során kellett természetvédelmi kötelezés alapján természetvédelmi kompenzációs intézkedéseket teljesíteni, melyek esetenként szervezési, ütemezési, költségvetési oldalról megterhelték az egyes projekteket. Ezek közül tekintsünk át néhányat az alábbi fejezetekben.

IV.1. Mosoni-Duna torkolati műtárgy építéséhez kapcsolódó 9,0 ha Natura 2000-es kompenzációs fásítás létesítése

A Mosoni-Duna torkolati szakaszának vízszint rehabilitációja tárgyú, KEHOP-1.3.0-15-2016-00012 azonosító számú projekt 4648-40/2016 sz. környezetvédelmi engedély határozat 4.8 pontjában az alábbi kötelezés szerepelt:

„A megszűnő és degradálódó, mintegy 8,4 ha kiterjedésű, 91E0 jelű Natura 2000 jelölő társulás pusztulásának pótlásaként 9 ha nagyságú területen telepíteni kell nevezett élőhely típusra jellemző fa- és cserjefajokból álló faállományt. A telepítendő puhafás ligeterdő fajkészletét és pontos helyét előzetesen egyeztetni kell a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósággal. Az egyeztetésről készült jegyzőkönyvet meg kell küldeni a Hatóság részére. A telepítés megtörténtéről a Hatóságot szintén tájékoztatni kell.”

A kötelezésnek való megfelelés legnagyobb kihívását a (nagyvízi mederkezelési, termőhelyi és természetvédelmi szempontból is) megfelelő helyszínek kiválasztása, azok természetvédelmi egyeztetése jelentette. A kötelezésnek megfelelően a telepítések az alábbi 2. táblázat szerint kerültek végrehajtásra:

	Helyszín	Település	Hrsz	Terület (ha)	Megjegyzés
1	Duna jp.	Neszmély	0417/4	2,3	
2	KAEG - Hédervár 4VF és 5VF	Hédervár	093, 098/1	3,9	
3	Gönyűi Dunapart	Gönyű	03/1 "c"	1,1	
4	Projekt munkaterülete I.	Győr	0688	0,5	Torda sziget É-i rész
5	Projekt munkaterülete II.	Győr	0685, 0690, 0691/4,	1,2	Mosoni-Duna jp Győr-Károlyházánál (iszaplerakó III. területe)
	Összesen			9	

2. táblázat – Természetvédelmi kompenzációs fásítások megvalósítása

Forrás: ÉDUVIZIG

IV.1.1. Az I. helyszín: Duna jp., Neszmély 0417/4 hrsz

A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága 2020.04.20-án kelt, DINPI/2251-1/2020. ikt. sz. levelében a helyszínválasztáshoz hozzájárult. Az erdőtelepítési tervet a Vértesserdő Zrt. készítette 2020.10.19-én, melyhez az ÉDUVIZIG vagyonkezelőként és leendő erdőgazdálkodóként 8249-330/2020. ikt. sz. levelében hozzájárult. Az erdészeti hatóság 2021.04.29-én kelt, PE/ERDŐ/451-8/2021. ikt. sz. határozatával az erdőtelepítési engedélyt megadta. Az erdőtelepítés első kivitele megvalósult. A telepítés átadására 2022.02.03-án került sor, az átadáshoz a DINPI hozzájárult.

IV.1.2. A II. helyszín: Hédervár 4VF és 5VF részleteken (Hédervár 093, 098/1 hrsz-okon)

A telepítési helyszín megválasztásához az ÉDUVIZIG 8249-289/2020. ikt. sz. levelében megkérte a FHNPI hozzájárulását. A FHNPI 2020.07.21-én kelt, 2004-2/2020. ikt. sz. levelével a Hédervár 4VF és 5VF erdőtervi jelű helyszíneket a kompenzációs intézkedések megvalósításához alkalmasnak találta, azt támogatta. Az ÉDUVIZIG és a KAEG Zrt. 2020.11.11-én megállapodást kötött a Hédervár 4FV és 5VF erdőtervi jelű területek kompenzációs célú erdősítésére, azaz az erdőtelepítési terv készítésére, engedélyeztetésére és kivitelezésére. Az erdősítés kivitelezését a KAEG Zrt. végezte. Az erdőtelepítés első kivitele megvalósult, melyhez kapcsolódóan az erdőgazdálkodóként nyilvántartásba vett KAEG Zrt. a szükséges gazdálkodói adminisztratív jelentéseit megtette az erdőhatóság felé.

IV.1.3. A III. helyszín: Gönyűi Dunapart (Gönyű 03/1 hrsz "c" alrészlet)

Az FHNPI 2021.03.03-án kelt, FHNPI-648-2/2021. ikt. számú állásfoglalásában elfogadhatónak tartotta a helyszínválasztást. A kiválasztott és jóváhagyott célterületen a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya által kiadott 2021.04.22-én kelt, GY/41/00145-4/2021. ikt. számú tájékoztatásában a Natura 2000-es célt szolgáló intézkedésként adta meg a terület természetvédelmi értékének növelése érdekében történő invazív fajok (zöld juhar) visszaszorítását. A területen végzett termőhelyfeltárás alapján az állománykiegészítés a termőhelyi adottságok miatt nem volt javasolt, ill. alkalmas. Ennek érdekében az ÉDUVIZIG megtette az Erdészeti Hatóság felé a fakitermeléshez a szükséges bejelentést. A kompenzációs intézkedésként elfogadott, adventív fajok visszaszorítását a KAEG Zrt. mint bevont alvállalkozó megvalósította. A teljesítést az ÉDUVIZIG, az FHNPI és a KAEG Zrt. helyszínen 2021.10.20-án jegyzőkönyvezett módon megtekintette. A FHNPI megállapítása szerint az elvégzett munka megfelelt a tervezett célnak.

IV.1.4. A IV. helyszín: Projekt munkaterülete I. (Győr 0688 hrsz)

A GY/40/06055-14/2021. számú környezetvédelmi működési engedély határozatban nevesített Győr 0688 hrsz-ú ingatlanon, mint kompenzációs helyszínen az intézkedés 0,5 ha nagyságú területen fásításként valósult meg, melynek megvalósítására az ÉDUVIZIG vagyongazdálkodói és tulajdonosi hozzájárulást adott a kivitelező számára.

IV.1.5. Az V. helyszín: Projekt munkaterülete II. (Győr 0685, 0690, 0691/4 hrsz)

A GY/40/06055-14/2021. számú környezetvédelmi működési engedély határozatban nevesített Győr 0691/4 hrsz-ú ingatlanon, továbbá ehhez kapcsolódóan a Győr 0685 és Győr 0690 hrsz-ú ingatlanokon, mint kompenzációs helyszínen a telepítés 1,2 ha nagyságú területen, fásításként valósult meg (szürke nyár főfajjal, szórt elegyben fekete nyár és vénic szil fajokkal, a szegélyeken dió és cseresznye egyedekkel). A telepítésre kijelölt terület a Mosoni-Duna torkolati műtárgyhoz kapcsolódó felvízi medercsatlakozás kialakítása, és az eredeti Mosoni-Duna meder áttöltése kapcsán került feltöltésre.

IV.2. Védett növények áttelepítése „A Rába és a Rábca folyó mentesített öblözeteinek árvíz-védelmi fejlesztése (KEHOP-1.4.0-15-2021-00029)” projekthez kapcsolódóan

A rövid nevén Rába-Rábca KEHOP projektet az ún. visszahulló, maradvány EU-s források terhére valósítja meg az Országos Vízügyi Főigazgatóság és az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság alkotta konzorcium. A konstrukció lényege, hogy olyan intézkedések megvalósítására nyílt lehetőség, amelyek megfelelően előkészítettek voltak a pályázat kiírásának időpontjában ahhoz, hogy a finanszírozási ciklus végéig befejezhető legyenek (2023. év vége). Az ÉDUVIZIG működési területén így többek között olyan nagyvízi levezető sávok illetve árapasztó vágók kialakítását terveztük a projektben, amelyek a korábban már előkészített Rába-völgy KEHOP projektből az akkor szükséges költségcsökkentés miatt kimaradtak. Ezekre a létesítményekre tehát rendelkezésre álltak a szükséges tervek, jogerős vízjogi létesítési és természetvédelmi engedélyek, és rövid időn belül összeállítható volt tender dokumentáció, ami alapján gyorsan lefolytatható volt a szükséges közbeszerzési eljárás is.

A Rába nagyvízi medre lényegében a teljes Sárvár-Győr közötti folyószakaszon Natura-2000 besorolású, így az árvízlevezető vágók tervezése során is számolni kellett a természetvédelmi érintettséggel. A Rába-völgy projekthez kapcsolódóan 2017. évben készült környezeti hatásvizsgálati dokumentáció, ami alapján az érintett hatóságok (több vármegyét is érintő intézkedésekről van szó) természetvédelmi szempontból is engedélyezték a vágók kialakítását. A Rába-Rábca projekt előkészítése ezen engedélyek birtokában kezdődött meg 2021-ben.

A kivitelezés 2022. év elején kezdődött meg azokkal a helyszíni egyeztetésekkel, ahol a Vállalkozó a természetvédelmi engedélyben foglaltaknak megfelelően az érintett Nemzeti Park Igazgatóságok természetvédelmi őreivel tekintette meg a megvalósítás helyszíneit. Ekkor szembesültek a felek azzal a ténnyel, hogy az árapasztó vágók területén több helyszínen, jelentős számban (közel 1 millió tő) fordul elő védett hóvirág és csillagvirág populáció, amiről a 2017. évi hatásvizsgálat és a hatósági eljárás nem rendelkezett. Ezzel egy olyan helyzet állt elő, amely a projekt megvalósítását fenyegette: a természeti érték károsítása nem engedhető meg, a beruházó és a kivitelező pedig egyáltalán nem kalkulált a védett növények miatti többlet költségekkel és feladatokkal a projektben. A növények áttelepítése rendkívül körülményes, nagy az élőmunka igénye, ami az áttelepítés várható sikerességével szembe állítva aránytalanul nagy költségekkel végezhető el. További nehezítő körülmény volt, hogy az eleve alig két éves kivitelezési időszakon belül nem végezhető el bármikor a védett növények hagymáinak áttelepítése, valamint meg kell találni azt a célterületet, ahol a növények hosszú távon is megfelelő körülmények között élhetnek és szaporodhatnak.

A különböző szintű egyeztetéseknek és a rugalmas kivitelezői hozzáállásnak köszönhetően végül sikerült az árvízi levezetés szempontjából kulcsfontosságú létesítmények kivitelezését és a védett növények áttelepítését elvégezni, azonban az eset felhívja a figyelmet arra, hogy a már folyamatban lévő beruházások során mekkora nehézséget jelenthetnek a „váratlan” természetvédelmi korlátok. Szintén fontos tanulságok vonhatók le az esetből a projektelőkészítésre és az általános rendszer szintű problémákra vonatkozóan:

- Rendkívül fontos, hogy a beruházások előkészítésére kellően hosszú idő álljon rendelkezésre. A jelenlegi finanszírozási rutin, és a néhány hónapos (adott esetben csak néhány hetes) projekttervezés nem teszi lehetővé, megfelelően előkészített, és minden érdekelt számára egyértelmű és elfogadható célokat tűzzünk ki a beruházásokban.

- Nem megengedhető, hogy a projektek ne rendelkezzenek jelentősebb pénzügyi tartalék kerettel, amelyek éppen az ilyen váratlan többlet költségek esetén lennének felhasználhatók. Korábban volt lehetőség a projektelőkészítés során a teljes beruházási költség részarányában meghatározott tartalék keret beállítására. Ezt javasolt a jövőben is megtartani a váratlan eseményekre, és nem felőrölni már a megvalósítás kezdeti időszakában.
- Természetvédelmi vizsgálatokat nem lehet néhány hét alatt elvégezni, hiszen pl. a hóvirág előfordulás csak a kora tavaszi időszakban azonosítható pár hétig, míg más védett természeti érték pont nyáron, vagy éppen késő ősszel lelhető fel a területen. Ha nincs idő a kellően hosszú idejű és alapos vizsgálatokra, akkor nem mérlegelhető az adott intézkedés természetvédelmi hatása.
- A másik oldalról elfogadhatatlan ugyanakkor, hogy a már előkészített és jogerős engedélyekkel rendelkező projektelemek megvalósítása veszélybe kerüljön. A váratlan korlátozások és tiltások nem egyeztethetők össze a projekttechnikai szempontokkal. A Vállalkozót szerződéses feladatok kötik, a Beruházó ekkora már rengeteg előkészítési, tervezési, ingatlanrendezési és engedélyezési folyamaton van túl, amelyek szoros projektmegvalósítási ütemtervbe illeszkednek. Alternatív nyomvonalak és műszaki megoldások vizsgálatára ebben a fázisban már nincs lehetőség (sok esetben műszakilag sem lehetséges alternatívák keresése).
- Alapvető ellentmondás feszül a különböző ágazati jogszabályok között, azonban a jogalkotó már nem rendelkezik az ezek közötti prioritásokról. A vízgazdálkodási törvény rögzíti, hogy a nagyvízi meder elsődleges funkciója az árvíz levezetése, a természetvédelmi jogszabályok pedig ugyanerre a területre rögzítik, hogy a védett természeti érték nem sérülhet. Jelentős, a nagyvízi levezető képességet érdemben javítani tudó intézkedések nem valósíthatók meg úgy, hogy védett természeti érték egyáltalán ne sérüljön.
- Álláspontunk szerint bizonyos, indokolt esetekben el kell fogadni azt, hogy pl. kiemelt, közérdeket szolgáló árvízvédelmi intézkedések során ésszerű mértékben, de sérül természeti érték. Nem lehet azonos szinten kezelni egy-egy védett faj utolsó egyedeit és pl. a hóvirágot, amelynek a fennmaradását egyértelműen nem ezek az árapasztó vápák fogják veszélyeztetni a Rába mentén. Ez a kérdéskör természetesen nem a természetvédelmi kezelő vagy a hatóság döntési szintje, az ehhez kapcsolódó szabályozást kellene átfogóan felülvizsgálni.
- Szintén ebbe a problémakörbe tartozik, hogy a jelenlegi szabályozás nem vizsgálja, hogy mi készül ott, ahol sérül a természetvédelmi érték. Ugyanolyan szigorú előírásokkal kell számolni a gyepes árapasztó sávok kialakítása során, mintha egy gyár építése miatt szűnne meg a hóvirág élőhelye. Előbbi esetben egy hasonlóan értékes, más fajoknak élőhelyet biztosító, a biodiverzitást és a hullámtér mozaikosságát növelő létesítményt alakítunk ki.

V. TAPASZTALATOK, ÖSSZEGZÉS

A vízügyi beruházási feladatok a jövőbeni bővítést, korszerűsítést, míg a fenntartási és üzemelési feladatok a meglévő rendszerek működtetését szolgálják, melyek alapvető célja minden esetben a térségi vízgazdálkodási igények kielégítése a vízkészletgazdálkodási háttérhez igazodóan. Ezen feladatok költségvetési és kapacitási oldalról megvalósítandó műszaki színvonalát módosíthatják a természetvédelmi korlátozások, melyek a jogszabályi előírások mellett az egyes ügyekben keletkezett természetvédelmi határozatok és azok végrehajtásához kapcsolódó helyszíni egyeztetési jegyzőkönyvekben jelennek meg.

Beruházások esetében különösen nagy felelősséggel jár a szűkös időkeret mellett az egyes beavatkozások előzetes természetvédelmi egyeztetése és a kapcsolódó kompenzációs intézkedésekről való gondoskodás.

Fenntartás esetében, mivel általában évente ismétlődő munkákról van szó, látszólag lényegesen egyszerűbb helyzetet kell kezelni, azonban a természeti értékek változatossága miatt rendszeresen a felmerülő, egyeztetésre váró kérdések.

A jövőbeni tervezhetőség érdekében különösen fontos a nagyobb beruházások előkészítése során, már a tervezés-engedélyeztetés fázisában a természetvédelmi szervek (Nemzeti Park Igazgatóságok, Vármegyei Kormányhivatalok) előzetes tájékoztatása, a tervezési szempontok rögzítése, és az esetleges alternatívák közös értékelése. A fenntartási feladatok érdekellentéteinek feloldása akár a kölcsönös tájékoztatás javításával (célzott helyszíni szemlékkel, szakmai egyeztetésekkel, kölcsönös adatszolgáltatással) is előmozdítható lenne, melynél a tervszerűség szintén fontos tényező. A vízgazdálkodási célok XXI. századi felértékelődő korszakában, azok megvalósítása során és érdekében előremutató, konstruktív és kölcsönös kompromisszumkésztségen alapuló szemléletre van szükség. Ebben fontos szerepe van a vízgazdálkodási célok megismertetésének mind a civil érintettek, mind pedig a közreműködő szakmai szervezetek, intézmények körében.

FORRÁSOK, SZAKIRODALOM

A dolgozat elkészítésekor az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság szakfeladataihoz kapcsolódó ügyiratok, tervek, hatósági határozatok kerültek felhasználásra.

A hivatkozott jogszabályok a <https://njt.hu/> internetes linken kereshetők meg.